

אריה גורן: דיוקן של פוליטיקה אתנית

הסוציאליסטים והבחירות לקונגרס ב־1908 ו־1910 באיסט-סייד

ימים רבים היה הדימוי של כור-היתוך גדול ההופך מיליוני מהגרים חדשים לאמריקאים אחת מאמיתות-השיגרה בספרות ההיסטורית האמריקאית. הוא נשען באיתן על אתוס לאומי שהזעיף פנים לסיפאראטיום והאמין שבסופו של דבר תושג הומוגניות בחיים האמריקאיים. עתה זה זמן-מה היסטוריונים בעלי רגישות חברתית ובראשם אוסקר הנדלין מעינים מחדש בהשקפה זו על טימועם של המהגרים. הם מדגישים שהתהליך מורכב הרבה יותר. מצד אחד, גבתה החוויה של כור-ההיתוך מחיר נפשי ותרבותי חמור שפירק את המשפחה המסורתית ואת החיים הקהילתיים שהביאו המהגרים עמם מן העולם הישן. מצד שני, לא השיגה את המטרה הסופית של המזיגה. המהגרים וזרעם נשארו תלויים אי-שם לאורך רצף כלשהו בין קטבי-המשיכה של הסתגרות אתנית והתבוללות מהירה. הם העריכו את הלאום החדש שלהם, שמחו לקראת הסיכוי להשתלבות חברתית וקיוו להפיק תועלת מן ההזדמנות לקידום עצמי שהובטחה מתוך השתלבות שכזאת. אך הם גם ביקשו להם עגינה בקהילה האתנית שלהם וחששו מפני הסתלקותה.¹

היסטוריונים צעירים, שעבודתו של הנדלין חיידה את רגישותם, ביקשו לעמוד על מידת חשיבותו של הגורם האתני הזה. הפוליטיקה, במיוחד הניתוח הקפדני של התנהגות מדינית מקומית, שימשה אחד האזורים שבו שפכה גישה מעין זו אור חדש על תהליך הסתגלותם של מהגרים, על התנהגותם של הקבוצה המסוימת שנבדקה, ועל התיפקוד הבסיסי של המערכת המדינית. לסוג זה של מחקרים משתייך דיון זה, שעניינו במערכות-הבחירות של 1908 ו־1910 במחוז הקונגרסאי התשיעי של ניו-יורק.²

ה"תשיעי", שנחצב מלב האיסט-סייד התחתון, הכיל ב־1910 אוכלוסייה בת קצת יותר מ־400,000 נפש אשר 75-למאה ממנה יהודים ממזרח-אירופה. יישוב יהודי צפוף זה, על חיי-הציבור האתניים השוקקים והמגוונים שלו, היתה לו תנועה ראדיקלית צעירה, שופעת-אונים. ב־1906 השיג המועמד הסוציאליסטי לקונגרס, מוריס הילקוויט, 26 אחוז מכלל הקולות. כעבור שמונה שנים נבחר לקונגרס המועמד הבא אחריו, מאיר לוגדון, הסוציאליסט השני שזכה לשבת במורשון והראשון שבא ממדינה שבמזרח ארה"ב. מערכות-הבחירות של 1908 ו־1910—הממד המפתיע של מפתו של הילקוויט והחלפתו בלוגדון—מציינות את המעבר ממיעוט רעשני אך קטן לדרגה של כוח ראשון-במעלה באיסט-סייד התחתון. הן משמשות גם רקע למיפגש בין קהילת-מהגרים מקומית, על האתוס והרגשות המיוחדים שלה, ובין מפלגה שהשקפתה לאומית וקוסמופוליטית ואשר התיחסה באיבה לדברים שבהם ראתה תמיכה מזיקה באינטרסים אתניים.³

א

ב-31 באוקטובר הביא העתון הסוציאליסטי ניו-יורק איוונינג קול בעמוד-השער שלו, באותיות-ענק ובמסגרת שחורה, את דברו של יוג'ין דבס, "מלה אחרונה אליכם ערב המערכה". המועמד הסוציאליסטי לנשיאות יחד את מלות העידוד המיוחדות האלו לבחורי המחוז הקונגרסאי התשיעי בניו-יורק.

האיסט-סייד [כך כתב] עתיד להיות שדה-קרב היסטורי. כאן עשה הקאפיטליזם שמות, כאן הפיץ את קללתו הממאירה כמגיפת-דבר, להחריב גברים, לטמא נשים ולטחון את דמם ובשרם ועצמותיהם של ילדים להיותם מאכל לתאוות-הבצע. כאן באיט-סייד, מקום שקרבנות הקאפיטליזם נאבקים וסובלים, כאן חייבים צבאות החירות לקום מן האדמה, מדושני המצוקה של מעמדם. הילקוויט, המועמד הפועלי לקונגרס, יכול וצריך להיבחר למען יזכו הפועלים לנציגם הראשון בקונגרס של האומה.

גם מחוץ לקריאתו של דבס היו סימנים שהעידו כי באיט-סייד יצאה המפלגה הסוציאליסטית למיתקפה רבה. בשני מחוזות-הבחירות, הששי והשמיני, שהיוו חלק גדול מן האיט-סייד התחתון, היו חבריו של הילקוויט לרשימה רוברט האנטר וג'יימס גרהם פ'לפס סטוקס. השלושה נמנו על השורה הראשונה של ההנהגה הכל-ארצית.

ב"תשיעי" נראו הסיכויים הטובים ביותר לפריצה למרחב. על-פי הגיונו של הניתוח הסוציאליסטי, מצויים היו כאן גורמי-היסוד הדרושים לנצחון: "השמות שעשה הקאפיטליזם" היו גלויים לעין יותר מאשר בכל מקום אחר; הסוציאליסטים שבמחוז היו פעילים, דרוכים לקרב, ובעלי משקל מספרי נכבד; ופונים היו אל ציבור שרוב-רובו-שכריי-יום מרוששים.

לדיאלקטיקה הסוציאליסטית הזאת הוסיף הילקוויט, בראיון שנתן לכתב של הנרי יורק טיימס, ניתוח של מאזן-הכוחות המדיני במחוז שעל-פיו היתה בחירתו מובטחת לכאורה. ארבעה מועמדים מתחרים היו על מספר צפוי של 11,000 קולות. מי שיקבל 4,000 קולות, גרס הילקוויט, מובטח לו שייבחר. לאור חישובי-בחירות אלה, די היה להילקוויט שיוסיף שלש-מאות קול על הישגו משנת 1906 על-מנת לנצח. הפתח השווה את "האדישות" של שאר מערכות-הבחירות ל"התלהבות, השופעת ועוברת על גדותיה, בקרב הסוציאליסטים של האיט-סייד התחתון". הוא סיכם ואמר כי מנהיגים ריפובליקאיים ודמוקרטיים "רואים הרבה אמת בתחזיתו של מוריס הילקוויט"⁴.

הרעש שחוללה מערכת-הבחירות של דבס ותמיכת רשימה חזקה יותר של מועמדים מקומיים אף הם הוסיפו על האופטימיות של הילקוויט. ואולם, להוציא גורמים מדיניים משתנים שכאלה, הסתמך על תמיכה ללא-פשרה מצד ההנהגה הסוציאליסטית של תנועת האיגודים היהודית. למרות מגרעותיה וחולשותיה (עדיין לא הגיע תורה-זהבה של התנועה), היה בה כוח פוטנציאלי חזק למדי. יתר על כן, פקדי האיגודים שהיו מעסקני המפלגה הסוציאליסטית צוברים היו נסיון מדיני עם כל מערכת-בחירות. עוד נכס ראשון-במעלה שאותו יכול הילקוויט להביא בחשבון היה

התמיכה הנלהבת של הפארווערטס הסוציאליסטי ועורכו רבי־השפעה, אברהם כהן. ב־1908 כבר נעשה הפארווערטס העתון האידישי הנפוץ ביותר. בשביל הילקוויט חשובה היתה גם עלייתו המפליאה של הארבייטער רינג, מיסדר אחת של עמלים יהודים שהתיחס באהדה למפלגה הסוציאליסטית. מספר חבריו של זה בניו־יורק־העיר הוכפל בשנתיים שבין 1906 ל־1908. בינתיים הביאה ההגירה הגואה מרוסיה תגברות של סוציאליסטים "מן המוכן", בעלי כושר־ביטוי מפותח.⁶

הסוציאליסטים ניהלו מערכה קולנית ומאורגנת מכל אשר ידעו לפני כן. עזרה מבחוק חיוקה את הארגון המחוזי של המפלגה. באוטוביוגרפיה שלו מספר הילקוויט על "המוני המשפילים הצעירים" שהיו "באים בכל יום ויום לנאום בקרנות־רחובות". בשבועות האחרונים למערכת־הבחירות היתה המפלגה הסוציאליסטית מקיימת בממוצע בכל ערב עשרים־וחמש אסיפות שקהל משתתפיהן הסתכם ב־25,000, להערכתו של הניו־יורק טיימס. מתוך תחושה של בטחון־עצמי, שלא כדרכם של מנהיגים סוציאליסטים, ציפו הללו לקולותיהם של אוהדים אשר לשעבר חששו לבזבז את פתקי־הקלפי שלהם על מועמד סוציאליסטי שאין לו כל סיכוי לנצח. הסוציאליסטים של האיט־סידי—שהתרשמו מהישגם שלהם ב־1906 ומשוכנעים היו כי עיסקה של השעה האחת־עשרה גולה מהם אז במירמה את הנצחון—התכוננו לשלוח לווינגטון את ציר־הקונגרס הסוציאליסטי הראשון. שבוע קודם הבחירות חש הילקוויט בטחון בנצחון עד כדי כך שהכריז כי אפילו תלכד האופוזיציה מאחרי מועמד אחר, עדיין יוכל הוא לנצח. בסקר של מערכת־הבחירות לקונגרס לא חזה הניו־יורק טיימס אפשרות ממשית לשינויים בניו־יורק חוץ מאשר ב"תשיעי".⁷

ואולם כאשר נמנו הקולות נמצא שהילקוויט בא במקום השני, הרחק אחרי הצייר הדמוקרטי הנרי מאיר גולדפוגל. כלל הקולות שקיבל היה קטן בשליש כמעט ממה שהשיג ב־1906, והישגים גרועים במידה דומה לזו אפשר היה למצוא רק בשנות־הבחירות הרעות של מחציתו הראשונה של העשור. הניתוחים־בדיעבד שסיפקו הפרשנים הסוציאליסטיים הזדרזו לתרץ את המפלה: עיסקה בין הדמוקרטים לריפובליקאים, שפוטנה להביס את המועמד הסוציאליסטי ויהי־מה; הטרור של טאמאני־היל; יציאתם המתמדת של סוציאליסטים מן האיט־סייד אל רבעי בראוני־וויל וברונקס המניחים אחריהם מישקע גדל־והולך של חנוונים ורוכלים התלויים בחסדי טאמאני. פרשן אחד בפארווערטס הוסיף הסבר פסיכולוגי: הסלידה של היהודי־הרוסי מכל פעילות פקידותית מתרצת את אדישותו להתאזרחות, לרישום, ולבסוף להצבעה. ואולם בנתחם את המפלה בחרו הפרשנים הסוציאליסטים להתעלם מאותן סוגיות שסבבו על ציר האינטרסים האתניים של אוכלוסיית ה"תשיעי".⁷

ב

"התשיעי" היה לא רק המחוז של בני־דירות, סדנות־זיעה וראדיקלים מהגרים. הוא שימש מרכז־קליטה בלתי־רשמי להמונים השופעים־ובאים של יהודים־רוסים דוברי־אידיש. חיים חברתיים, תרבותיים, ובמובנים ידועים גם כלכליים, שלוחי־רסן

ושלמים-לעצמם, הקלו את חבלי הקליטה על התושבים. ארבעה יוזמים באידיש וכעשרים כתבי-עת שהיו מופיעים באיסט-סייד שיקפו קשת מלאה של טעמים מדיניים וספרותיים. 350 בתי-הכנסת ששכנו ברובע לא די שמילאו את תפקידיהם הדתיים אלא גם סיפקו שירותי חברה, חינוך וסעד. עד ל-1900 כבר נעשה האיסט-סייד היהודי גם המרכז העיקרי של ענף ההלבשה. הרוב הגדול של בעלי-החנות והקבלנים היו יהודים מזרח-אירופים, והוא הדין ב-80 אחוז מעובדיהם. סימן לעצמת ההרגשה הקיבוצית האתנית היה היקף החדירה של הלאנדסמאנשאפט, האגודות שהקימו יוצאי אותה עיר או עיירה בעולם הישן. כמעט כל בתי-הכנסת באיסט-סייד כללו בשמותיהם ציון לעיר מוצאם של המתפללים. כך נהגו גם מאות אגודות לעזרה הדדית. אכן, חרף הציווי הסוציאליסטי הקורא לאחדות הפועלים, התבססו רוב הסניפים של ה"ארייטער-רינג", הסוציאליסטי במגמתו, על עקרון הלאנדסמאנשאפט. בענף ההלבשה אפשר היה לזהות סניפים שלמים על-פי המוצא המשותף של המנהלים והעובדים כאחד, בני אותה עיר או עיירה. אף כי תופעה זו לא היתה מיוחדת למהגרים יהודים ממזרח-אירופה, הרי באיסט-סייד התחתון נעשתה עד-מהרה המסגרת המוסדית המקובלת ביותר לפעילות ציבורית.⁸

עליית הלאנדסמאנשאפט בחיים היהודיים ביטאה לא רק געוועים לחמימות של "הבית הישן"; היא ציינה גם את גודש הדאגה לשארי-בשר שנותרו מאחור. ממש כמו שבתכנם של עתוני אידיש נתגלתה חרדתו של המהגר מקרוב-בא לרווחת בני-משפחתו ובני-עירו "בצד השני", כך גם היו תפקידי הלאנדסמאנשאפט—בין כבית-כנסת בין כאגודה לעזרה הדדית—מכוונים לקליטתם ולסידורם הראשון. חרדה זו הגיעה לשיאים חדשים של דחיפות בארבע השנים שקדמו לבחירות של 1908, שנים של פוגרומים ברוסיה ואבדן כל תקווה להמתקת יחסו של השלטון הצארי ליהודים. חלה עלייה תלולה בעבודת הסעד. יחידים בולטים, ובתוכם משכילים ראדיקליים שקודם-לכן לא פעלו בחיי-הציבור היהודיים, עתה ניאותו למלא תפקיד פעיל יותר. היתה עלייה נמרצת בהיקף ההגירה. יותר מתמיד שררה ההרגשה שאין ליהודי רוסיה ברירה אלא להגר.⁹

אווירה זו של משבר באה בעת-ובעונה-אחת עם הוויכוח הציבורי על ההגירה: הנסיון המחודש לקבוע מבחן של ידיעת-קראו-וכתוב להגבלת ההגירה, הקמתה של ועדת דילינגם מטעם הקונגרס של ארה"ב לחקירת השאלה כולה, המשא-ומתן על הגירה יפאנית, רוסיה ופולמוס הדרפון האמריקאי. ארגונים יהודיים, שיצאה נפשם למלא תפקיד בחיי-הציבור היהודיים, נחלצו למערכה נגד "מגבילי ההגירה". במישור האישי והמוסדי שלטה אפוא בקהל המהגרים נימת החרדה והפחד פן תיסגרנה דלתות המקלט. חרדה זו באה לידי ביטוי ברגישות עצבנית לסוגיה של הגבלת ההגירה. יכולים אנו אפוא להעריך את חומרתו של הוויכוח כאשר הוטלה סוגיה זו דווקא לתוך מערכת-הבחירות במחוז הקונגרסאי התשיעי וכאשר הטיחו כלפי הסוציאליסטים שבמרכז-העיר שהם מצדדים בהגבלת ההגירה.¹⁰

עוד נושא אחד, שלא היה תלוש מסוגיית ההגירה, היה מכרסם בגאותו של הרובע

היהודי. בעיני המתקן החברתי, הדוגל בהגבלת ההגירה, הסוציאליסט והאח-לדת הדר ב"מעלה-העיר", היה הגיטו של האיסט-סייד התחתון תמציתן של קלקלות-למיניהן—פשיעה, זנות, חולי, פוליטיקה מפלגתית במובן הגרוע ביותר, ונחשלות תרבותית. אף כי במידה רבה צוירה תמונה זו של תנאי הניווט שבגיטו על-ידי אנשים הדורשים טוב לתושביו, התקומם הרובע היהודי על הדימוי הזה. אפיינית לרגישות זו היתה התגובה באיסט-סייד על מאמר שפירסם מפקד-המשטרה, הגנרל תיאודור בינגם, שהופיע בחוברת ספטמבר 1908 של ה-"North American Review". במרומו ייחס המפקד ליהודים חמישים אחוז מכל הפשעים המבוצעים בניו-יורק-העיר. בעוד שלואי מארשל ושאר אזרחים יהודים מיוחסים יעצו לנהוג התאפקות וביקשו לטפל בפרשה בריחוק מעיני הציבור, נערכו באיסט-סייד איספות-מחאה. המאגנעבלאט קרא להפגנות המוניות בדרישה להתפטרותו של בינגם על שהוציא שם רע ליהודי האיסט-סייד. הכוונות הטובות של מכתב ההוקעה של לינקולן סטיפנס או המליצות שהשמיע דבס למען הילקוויט ובהן הדגיש את הצורך "לבער" את תועבות האיסט-סייד היו בעיני רבים חיזוק לקיטרוגו של בינגם.¹¹

באיספת-הבחירות הראשונה של הילקוויט ב-1908, בה ישב ראש אברהם כהן, עורך הפארווערטס, אמר המועמד-לקונגרס:

הסוגיות שמעלה המפלגה הסוציאליסטית במצע הלאומי שלה הן גם הסוגיות במהון הקונגרסאי הזה של ניו-יורק...

אמת שבמידה רבה המחוז שלנו מאוכלס תושבים ילידי-חוץ... למעשה כמו גם להלכה האורח החדש ממוצא יהודי-רוסי הוא אורח לא-פחות מן האמריקאי ילידי הארץ ממוצא הולנדי או פורטיאני.

לכן האינטרסים של העמלים במחוז הקונגרסאי התשעתי זהים לגמרי עם האינטרסים של העמלים בשאר חלקי הארץ, ואם אבחר לקונגרס לא ארצה עצמי נציגם המיוחד של האינטרסים המיוחדים כביכול של המחוז הזה אלא נציג המפלגה הסוציאליסטית והאינטרסים של מעמד-הפועלים של הארץ כפי שמפלגתי מבינה ומפרשת אותם...¹²

האירוניה במצב שבו שני יהודים רוסים, מוריס הילקוויט ואייב כהן, מכריזים חגיגית כי אין הם מכירים ב"שום אינטרסים מיוחדים" באיסט-סייד התחתון אולי נתעלמה מן הקהל הסוציאליסטי של יהודים-רוסים. המליצות שהשמיעו אזרחים ידועים של הגיטו בלשונו של הגיטו האפילו על האנזמאליה. ובכל-זאת, במבוכ ארגוני הגיטו השקודים בצורה זו או אחרת על ההמשכיות האתנית, היה הסוציאליזם יוצא-דופן בהטפתו להשתתפות בחיים האמריקאיים ולדאגה לשאלות שלמעלה מן הקבוצה האתנית.

ג

ביום שקודם הבחירות כתב לואי מילר, חברו הוותיק של אייב כהן ועתה ארכי-בוגד בעיני הסוציאליסטים בשכונות-העוני, בעתונו ווארהייט:

העם האמריקאי יש לו מטרה אחת שכבודה גדול, כהונתו של הנשיא. לכהונה הזאת הנעלה ביותר הוא בוחר לו בבנו המשובח ביותר, המפורסם ביותר, המסור והנאמן

ביותר. אנו היהודים ברובע יש לנו רק כהונה של צירי־קונגרס. אולי אין זה הרבה, אבל זה כל אשר לנו. למי נתן את הכהונה הזאת, לאדם שתמיד היה אתנו, או לאדם שמעולם לא טרח להכירנו ואין לו כל רצון להכירנו עכשיו, שבבואו בקהל זרים הוא מכחיש שהוא יהודי, שהיה, הינו ותמיד יישאר עריק. העובדה שמורים הילקוויט בא אלינו היהודים כשהוא רוצה בקולות שלנו היא כשלעצמה צריכה להיות לנו סיבה מספקת שלא להצביע בעדו.¹³

בפומון החזור, "היכן היה מורים הילקוויט כאשר...?", מנה ווארהייט אחת לאחת את ההאשמות באדישות לאינטרסים של הרובע היהודי: שבינת הדיירים נגד העלאת דמי־השכירות בינואר 1908; החרם המאורגן על סיטונאי הבשר הכשר שהעלו את המחירים ב־1907; מסע־התעמולה של יוליה ריכמן לגירוש מהגרים שחטאו בעבירה על תקנות הרוכלות; פשיטת־הרגל של קופות חסד ועזרה הדדית בימי המשבר של 1908–1907; האשמתו של מפקד המשטרה בינגם בדבר הפשיעה בקרב היהודים.¹⁴

הרשימה של גילויי אדישות סיימה בהאשמה הזאת:

היכן היה מורים הילקוויט בימי הפוגרומים כאשר יצאו זקנים וחולים להפגנות ונשים הטילו את תכשיטיהן לתוך קערות־הצדקה? כאשר העם היהודי כולו, ראדיקים כשמרנים, צעירים כזקנים, התאחד מתוך אחנה ביום הגדול של הטראגדיה.¹⁵

הרמז היה כאן לנחשול האסיפות ההמוניות והמגביות שבא בעקבות הפוגרום בקישינוב ב־1903. חדישים של פעילות נסערת הגיעו לשיא ב־4 בדצמבר 1905 כאשר צעדו 125,000 יהודים לבושים אָבֶל מן האיסט־סייד התחתון אל כיכר־יוניון. רב רפורמי צעיר, יליד אמריקה, יהודה ל. מאגנס, עמד בראש הארגון היוזם, "האגודה היהודית להגנה". על הוועד־הפועל של הארגון נמנה הרב צבי הירש מאסליאנסקי, דרשן יהודי־חרדי מהולל. מנהיג־פועלים יהודי ולשעבר מועמד סוציאליסטי לקונגרס מן המחוז הקונגרסאי התשיעי, יוסף בארונדס, היה מפקד המיצעד. יעקב ה. שיף, בנקאי נדבן, התגלמות של מעמד מכובד ואמריקאיות, תרם לקרן שנועדה לרכישת נשק ליחידות־מגן יהודיות מחתרטיות בערי רוסיה. לרגע אחד נדמה היה כי ריבות־אחים ומלחמת־כיתות נשכחו בשם "האחזה ביום הגדול של הטראגדיה". כעבור שלש שנים הזכיר ווארהייט לבוחרים איך עמד מורים הילקוויט מגד.¹⁶

פשע האדישות הפך להיות פשע של בגידה ומעל במגילת־העוונות של המאנעבלאט השמרני.

מורים הילקוויט נמנה על אלה המסתירים את לאומיותם היהודית... הזוחלים על ארבע אחרי הגויים. לא די היה לו ששינה את שמו... לא די שברח מבני עמו, אלא גם... תמך בסגירת דלתה של ארץ־החופש בפני אלה שכמותו ביקשו למצוא בית באמריקה.¹⁷

"המתבולל, המתנכר לעמו, הבוש בלאומיותו", זה האיש מורים הילקוויט לא יוכל ליצג את מיליון היהודים של ניו־יורק!

כל יהודי החושב נכונה יודה שיהודי ניו־יורק צריכים לכך שנציגם בקונגרס יהיה

יהודי שדעתו נתונה לאינטרס היהודי. אם יבחר מוריס הילקוויט הרי יהיה פירוש הדבר שלא יהיה ליהודי ניו-יורק נציג בקונגרס של ארצות-הברית.¹⁸

במלחמת-הבחירות הרחבה יותר היה האינטרס של היהודי כמו זה של כל אורח אחר. אולם המערכה בתוך "התשיעי" היתה מערכת-בחירות יהודית במפורש וללא בוש. היא נעשתה כזאת ברגע שהכריז מוריס הילקוויט שאינה כך. בהתלהבות סוציאליסטית לאמיתה הוקיעו הילקוויט ותומכיו את הבערות, הפשע והניווט המוסרי של האיסט-סייד ותיארוהו כהוכחה ניצחת לניווט של הקאפיטליזם. תמונת הגיטו כפי שציירתו התעמולה הסוציאליסטית לציבור האמריקאי נראתה בעיני המאגנבלאט מלשינות נוראה עד כדי כך שהתעורר להגן לא רק על השם הטוב של הרובע היהודי באיסט-סייד אלא של יהדות אמריקה בכללותה. מן ההשקפה האַתְנוֹצֶנְטֵרִית הזאת בלבד מתח העתון בקורת על טכסיסי התעמולה של הסוציאליסטים. "אנו חדשים בארץ. עלינו להגן על כבודנו ועל גורלם של אלה שצריכים עדיין לבוא". תעמולה מעין זו, הצהיר המאגנבלאט, היא תחמושת בידיהם של צוררי היהודים:

הם [הסוציאליסטים] צריכים להוכיח עד היכן ירדה החברה תחת המשטר הנוכחי. הם מספרים לעולם כולו שבאים הם להציל את היהודים המזוהמים, המפגרים... אין תימה שהאנטישמי מטיח את כוביו כנגד האיסט-סייד. אין תימה שהציבור רואה באיסט-סייד מרכז של פשע. די לו לגוי שישמע את נאומו של מוריס הילקוויט כדי שיגדיר את האיסט-סייד בשם הגיהנום של אמריקה ואת היהודים היושבים בו כגורעים שבכל הלאומים שבאמריקה.¹⁹

בנוסף זה עתיד "בינגם הסוציאליסטי", כפי שפינה מאגנבלאט את הילקוויט, לדבר בקונגרס ולהעמיד בסכנה את יהודי אמריקה.

אין מצבנו נופל ממצבם של אחרים... שקר בזוי ביותר הוא שהאיסט-סייד הוא בלתי-מוסרי או שהוא עני ככל שאומרים ה"חברים"... אסור לנו להרשות לתאָר כך את האיסט-סייד... אנו אזרחים, הגונים וישרים כמו האחרים... מי שאומר שהאיסט-סייד מלא שחיתות, הזנחה וזוהמה אסור לו ליצג את האיסט-סייד.²⁰

אין ספק שמוריס הילקוויט היה הדמות הגבוהה משכמה-ומעלה של המפלגה הסוציאליסטית במדינות-המזרח. הוא היה איש בעל-מעמד בכינוסי המפלגה, ציר בקונגרסים בינלאומיים, תיאורטיקן מן החשובים, והאינטרסים שלו גם שאיפותיו היו מעוגנים במישור הכלל-ארצי. כפי שהתבטא דבס עצמו, היתה בחירתו עתידה לתת לקונגרס נציג של מעמד-הפועלים. הוא התעלה מכבר על צרות-האופק של עסקי-פוליטיקה מקומיים. אולם רק על המישור הזה לבדו ניהלה האופוזיציה את מלחמת-הבחירות שלה.

במידה ידועה יכלו פניות סנסאציוניות אל רגשות אתניים לבוא על סיפוקן בפירסומו הכלל-ארצי של מוריס הילקוויט ובתהילה שקנה לו כעורך-דין, מהדורה סוציאליסטית של סיפור-ההצלחה האמריקאי; מהגר רוס, שנות התגבשות בתוך העוני של האיסט-סייד, מאבקי-נעורים על שיפור התנאים שם, ולאחר-מכן לימודים בבית-ספר-למשפטים והיחלצות למלחמתם של הנדכאים שבעולם. חבריו-לרשימה מקס פיין,

במחוז-הבחירות הרביעי, מוותיקי המארגנים של האיגודים-היהודיים-המאוחדים, ויעקב פאנקו, נואם עממי במחוז-הסינאט האחד-עשר, יחד עם אייב כהן והפארווערטס שלו, דיברו בלשון הגיטו. הסוציאליסטים אכן נתגלו בגאוות הגזע במידה שהספיקה להם לספוג נזיפה מן הטאגעבלאט על עזות-מצחם בעשותם תעמולה למוריס הילקוויט כיהודי-רוסי.²¹

אבל בתוך כל הנאצות בשורה והופיעה הנימה השלטת של סוגיית ההגירה. הואיל והיה ממנהיגי הסוציאליזם האמריקאי, הוחזק עתה אחראי על כל מעשי מפלגתו. הואיל והיה מן הדוגלים במתינות במפלגה, הוכיחוהו עתה על פניו בגלל דו-המשמעות שלו עצמו בשאלת ההגירה ושמך עליו תג של מטיף להגבלת ההגירה ואויב לפועל המהגר.

ד

יפה תיארו את הקו הרשמי של המפלגה הסוציאליסטית בשאלת ההגירה כהיאחות בשני עקרונות מנוגדים. מצד אחד, קראה ההלכה הסוציאליסטית לסולידאריות הבינלאומית של מעמדי-הפועלים. מצד שני, הרי שיתוף-הפעולה עם האיגודים המקצועיים והחיזור אחר הפועל האמריקאי הצריכו עמדה המצדדת בהגבלת ההגירה.²²

ב-1904 תמך מוריס הילקוויט, שייצג את הסוציאליסטים האמריקאים בקונגרס של האינטרנאציונל הסוציאליסטי באמסטרדם, בהצעת-ההחלטה של המיעוט להגבלת ההגירה מ"גזעים נחשלים". ב-1907 הלך הילקוויט לקונגרס הסוציאליסטי בשווייץ-גארט כשהוא מצויד בהוראות מטעם ההנהלה הארצית של המפלגה האמריקאית "להילחם ביבוא של כוח-עבודה זול המכוון להרוס את ארגון הפועלים, להנמיך את רמת-חיינו של הפועל ולעכב את הגשמתו הסופית של הסוציאליזם". כאשר כתב הילקוויט שהוא מתנגד להגירת פועלים מארצות המפגרות מבחינה תעשייתית לפי "שאינם מסוגלים להיטמע בקרב העמלים של ארץ-קליטתם", מכוון היה להגירה אסיאנית. באיסט-סייד לא התעלמו מן העובדה שאפשר להסב את הדברים על הגירה מרוסיה. חמישה חדשים בלבד לפני מערכת-הבחירות של 1908 גנזה הוועידה הסוציאליסטית בשיקאגו הצעת-החלטה אגטי-מהגרית. פעולת ההשגחה לא הסתירה את הנטייה הנמרצת להגבלת ההגירה שהתבלטה בוועידה.²³ בעצרת-הפתיחה של מערכת-הבחירות השתדל הילקוויט לזהות את נטיית הסוציאליסטים להגבלת ההגירה עם הבעיה של ההגירה האסיאנית.

אשר לשאלה של הרחקת אסיאנים, אולי זו סוגיה בשביל העמלים בחוף האוקיינוס השקט... אבל העמלים של המחוז הקונגרסאי הזה יש להם בכך רק ענין רחוק ומופשט.

בהיאחזו בעיקר-יסוד מעיקרי הסוציאליזם הבינלאומי, הדרישה "שדלתותיהן של כל ארצות-התרבות תישארנה פתוחות לפני העמלים האומללים... במיוחד קרבנותיו של דיכוי מדיני", ביקש להטות את ההתקפה מעליו.²⁴

בדמותו של דניאל דיי-ליאון, המועמד של מפלגת-העבודה-הסוציאליסטית, נמצא לו להילקוויט יריב ערמומי ומבין-ענין שניהל את מערכת-הבחירות שלו במטרה אחת בלבד: להביד את יריבו הוותיק, מוריס הילקוויט, ולבזותו. מתוך שידע היטב עד כמה הילקוויט נוח-לפגיעה בשאלת עמדתה של המפלגה הסוציאליסטית ביחס להגירה, נקט דיי-ליאון קו-התקפה כפול. המפלגה הסוציאליסטית סטתה מעיקרי הסוציאליזם והילקוויט הוא אשר נתן מהשראתו למדיניות זו. הווארהייט רבי-התפוצה של לואי מילר נתן פירסום בתרועות-שופר ברחבי הגיטו לגילויו של דיי-ליאון. הצעות שהגיש הילקוויט לוועדות של כינוסים נשלפו מגניזתם של הפרטיכלים. מפי ניציגים של הבונד (המפלגה הסוציאל-דמוקרטית היהודית ברוסיה) נמסר כאילו אמרו שהצעת-ההחלטה של הילקוויט בשטוטגארט "היתה כנעיצת סכין בבשר החי".²⁵

בשבועות האחרונים למערכה נעשתה ההגירה שאלת-השאלות. בהכחשה שהשמיע הילקוויט ב-23 באוקטובר נתגלה פולמוסן-אמן המתוכח על הצד הקשה יותר שבטענה. בהזכירו את המשבר של 1907-1908, שכתוצאה ממנו ירדה ההגירה וחלה עלייה גדולה במספר המהגרים היוצאים, הכריז הילקוויט:

ההגירה איננה סוגיה במערכת-הבחירות הזאת... הבעיה... היא איך להפסיק את היציאה.

הוא נאחו בהיקש הבא: "המשטר הקאפיטאליסטי מאלץ את הפועל להגר מארץ לארץ לבקש לו לחם; את הדבר הזה אי-אפשר להפסיק כל זמן שהקאפיטאליזם קיים"; לפיכך על-ידי שימגרו הסוציאליסטים את הקאפיטליזם יפתרו את שאלת ההגירה. כמו בנאומו הקודם כך גם עתה, העלה את ההומאניטאריות הסוציאליסטית כערובה לכך שהמפלגה דוגלת בדלת פתוחה "במיוחד בשביל הסובלים מניצול כלכלי, התקפות גזעיות ומדיניות, פליטים כגון יהודי רוסיה". ואולם המפלגה הסוציאליסטית מתנגדת ל"ניצול ההגירה לרעה". חברות-ספנות קאפיטאליסטיות ממריצות בצורה מלאכותית את יציאתם של פועלים מאירופה. בשטוטגארט נקראו הסוציאליסטים ואנשי האיגודים המקצועיים למנוע יבוא של מפירי-שביתות ועובדי-חוזים ובכך הודו כי לא תמיד ההגירה היא דבר רצוי.²⁶

אולם קביעת סוג של "הגירה בלתי-רצויה" לא היתה עשויה להרגיע את חששותיו של הרובע היהודי. הגיון אחד נואש שלט בקהל המהגרים: דלת פתוחה להגירה; הגבלה בכל צורה שהיא סופה שתשפיע על ההגירה מרוסיה. במצב כזה, כל כמה שמצא הילקוויט ניסוח מזהיר להסתייגויותיו, התעקש הרובע היהודי על תמיכה ללא סייג בהגירה ללא הגבלה. כדבר של הסוציאליזם האמריקאי לא היה הילקוויט יכול למלא את דרישה כיתתית זו. הוא דיבר מתוך זהירות של מועמד-לנשיאות ולא במשוא-הפנים האזורי המצופה מצד מועמד-לקונגרס.

במהלכה של מערכת-הבחירות המרה זכה חבר-הקונגרס של אותה תקופה, הנרי מ. גולדפוגל, לתשומת-לב מועטה מעל דפי המאגזין הנוטה לריפובליקאים,

הווארהייט התומך בהילקוויט והפארווערטס הסוציאליסטי. הראדיקל הלל רוגוף, איש מעורה בדרכי האיסט-סייד, נתן לנו הסבר חלקי לדבר:

תעמולת הבחירות נוהלה כמעט אך-ורק על-ידי הסוציאליסטים, ואילו טאמאני סמכה על עבודתם היעילה של עושי-דברה ביום הבחירות.

גולדפוגל אולי לא מצא צורך לנהל מערכת-תעמולה פעילה ומשום כך הוקיעה האופוזיציה את טאמאני-הול כנבל שבמחזה ואת גולדפוגל כמכשיר בלבד. אולם אפשר שההתעלמות מן הלז באה מתוך שיקולים נוספים שמחוץ לזילזול או חוסר ענין עתונאי. כנציג של האיסט-סייד לא היה גולדפוגל נוח-לפגיעה במיוחד. על-פי המסורת של החיים המדיניים האמריקאיים, נאבק חבר-הקונגרס על האינטרסים המיוחדים של מחוזו. בעודו טירון בקונגרס העלה את "הצעת-ההחלטה של גולדפוגל" שקראה אל הנשיא שיפעל למען יחס שווה לכל המחזיקים בדרכון אמריקאי. השאלה שעמדה על הפרק היתה זכותם של יהודים מתאזרחים ממוצא רוסי לנסוע באין מפריע בעת ביקורם ברוסיה, זכות שאותה מנעו מהם פקידים צאריים שהתעלמו מהיותם אזרחים של ארצות-הברית. בדומה לזה הרי אותו יום בדצמבר 1905, כאשר התאבלו היהודים על קרבנות הפוגרומים ברוסיה, הגיש גולדפוגל הצעת-החלטה שיביע בית-הנבחרים את רגשי צערן וזוועתו העמוקים לנוכח השחיתות ויקרא לנשיא שיפעל למניעתם של מעשי-נבלה מעין אלה. כאשר העליב מפקד-המשטרה בינגם את הציבור היהודי במאמר שלו על הפשיעה, נאם חבר-הקונגרס גולדפוגל לפני ועידת-החירום של מנהיגי העדה שהתכנסו להתייעצות. כל המקרים האלה היו עניינים שוליים בעיקרם. אף-על-פי-כן נגעו בהכרת-הערך העצמית וברגש-השייכות של האמריקאים החדשים באיסט-סייד התחתון. אם היה גולדפוגל נוח להתקפה, היה זה לא בגלל פרשת פעולתו אלא בגלל זיקתו למנגנון המפלגתי. לכן נעשתה טאמאני המטרה הנאותה.²⁸

משקיפים שגו בהערכת כוחם של הסוציאליסטים כאשר דנו על-פי המדד הפגום של גילויי להט במערכת-הבחירות. "כל-אימת שעבר מיצעד סוציאליסטי בחוצות היתה ההתלהבות אדירה וספונטאנית", כתב צ'ארלס אדווארד ראסל לאחר מעשה. "כשהגיע יום הבחירות... זכינו אנחנו בתשואות והמפלגות הישנות זכו בקולות". לאחר הבחירות של 1908, כתום התהלוכות, הסביר מ. ברנוף, עתונאי סוציאליסטי מן האיסט-סייד, את התופעה של תשואות רמות וקולות מועטים. וכך כתב:

טוב יהיה הדבר אם יקימו החברים ממרכז העיר ועד שתפקידו יהיה לעזור לפועלים יהודים להתאזרח. עכשיו נראה כאילו אנו היהודים מקימים את הרעש הגדול ביותר לפני הבחירות ואנו שמים את עצמנו לצחוק כאשר אין אנו יכולים להצביע ביום הבחירות.²⁹

המפקד של 1910 אימת מה שהיה ידוע כל-יך לתושבי האיסט-סייד. רק 18.6 אחוז מן הגברים לידי חוץ-לארץ שבגיל-הבחירה במחוזות-הבחירה השני, הרביעי והשמיני היו מאזרחים. הנחשול החדש של מהגרים יהודים מרוסיה, בתוכם רבים שהושפעו מן התנועה הסוציאליסטית היהודית ברוסיה ונכוו בגחלת המהפכה הרוסית של 1905,

היה מביא עמו סוציאליסטים מן המוכן לאמריקה. מסתבר ביותר שסוציאליסטים אלה השתתפו באסיפות-הבחירות אך לא היו עתידים ללכת לקלפיות במספרים של ממש אלא לאחר 1910.⁸⁰

אולם הרף התבוסה, הצליח הילקוויט הרבה יותר מנושא-הדגל של מפלגתו, יוג'ין דבס. הבוחר מן האיסט-סייד פיצל את הצבעתו. הילקוויט טען כי המנגנון הריפובלי-קאי, מתוך שלא ראה כל תקוה למועמד שלו וחשש להכרעה סוציאליסטית, עשה קנוניה עם טאמאגי והורה לחסידיו "להתפצל בשביל גולדפוגל". בדיקה של תוצאות הבחירות למשרות במחוז הקונגרסאי התשיעי, מחוץ למשרת צירי-הקונגרס, מגלה הפכפכנות מדהימה. המועמד הריפובליקאי לנשיאות, ויליאם הווארד טאפט, השיג ב-5 אחוזים יותר קולות מחברו המועמד למשרת מושל-המדינה, צ'ארלס אוואנס יו. אין ספק שגילויי-הדעת החיובי של טאפט בשאלת הדרכונים, שאותו השמיע מעל בימה באיסט-סייד בשלב מאוחר במערכת-הבחירות, יחד עם הרצון הטוב שרחשו הבריות לתיאודור רוזוולט, תרמו להצלחתו היחסית של טאפט ברובע היהודי. קשה יותר היה להסביר את ההפרש של 7 אחוזים בקולות הסוציאליסטים ואת ההפרש של 11.5 אחוז בקולות הריפובליקאיים בבחירות צירי-הקונגרס במחוזות שכנים. נראה היה בעליל שמשקל רב נודע לאישיות בעיני הבוחר מן האיסט-סייד. בתורת בן-המהגרים היהודי שעשה חלל ובתורת מליץ-ישרו של האיש העמל, היה לו למוריס הילקוויט כוח-משיכה גם מחוץ לשורות הסוציאליסטים. כך יכולים אנו להבין מדוע קיבל הוא 21.23 אחוז מן הקולות לעומת 13.56 אחוז שקיבל דבס במחוז הקונגרסאי התשיעי. מצד שני, היתה דמותו של הילקוויט דר-משמעית ושנויה-במחלוקת מפדי שיזכה בתמיכה הרחבה של אוכלוסי הרובע היהודי. העובדות המדיניות המוצקות הדגישו בעיקר שהפסיד 1,133 הקולות לעומת 1906 ולא דווקא שזכה ליתרון של 897 קולות על חברו-לרשימה דבס.⁸¹

העובדה שהמפלגה הסוציאליסטית הפיקה לקח מן המערכה נתאשרה בדמותו של המועמד החדש שאותו הציעה לציבור הבוחרים של הרובע היהודי ב-1910. בהציגם את מועמדותו של מאיר לונדון, השתדלו הסוציאליסטים למנוע התנגשות אינטרסים. בלב-ולב החלה המפלגה להכיר בכך שכאשר הסוציאליזם פועל ברובע היהודי הוא חייב להודות בלגיטימיות קשרי-הנאמנות האתניים של תושביו.

ה

בקונגרס הסוציאליסטי שנערך במאי 1910 היה מאיר לונדון אחד משני הצירים שייצגו את לשכת-ההסברה-היהודית שאורגנה ב-1907 לשם גיוס פעילים יהודים למפלגה הסוציאליסטית ולאגודים המקצועיים. בעיני ה"ותיקים" היתה חשודה על מגמות יהודיות "לאומניות". מאז הוקמה הלשכה התנגדה לה הנהגת הארגון המפלגתי בניו-יורק-העיר. בדצמבר 1908 שכרה ההנהלה הארצית מארגן בשביל החוגים דוברי-האידיש. כעבור חודש תבע הילקוויט לפטר את המארגן. כאשר בקונגרס של מאי עורר לונדון את שאלת זכויות ההצבעה של צירי הלשכה, פסק הילקוויט,

יושב-הראש, שנציגי ארגונים של לשונות זרות אינם צירים. יש להם מעמד ייעוץ בלבד, ונבצר מהם להצביע או להשתתף בוועדות. כעבור שבועות אחדים קיבל מאיר לונדון את המינוי הסוציאליסטי במחוז הקונגרסאי התשיעי. הילקוויט, שרם היה מעמדו במועצות הפנימיות של המפלגה, הוחלף בלונדון שמעולם לא התרומם מדרגת מנהיג האיסט-סייד. הילקוויט הסתבך בפשרות של עסקי-הפוליטיקה הכל-ארציים בעוד שלונדון שירת במסירות את האינטרסים של שולחיו. הביוגרף שלו, שבמחשבתו התכוון אולי להילקוויט, כך אמר על לונדון:

מנהיגי הפועלים והסוציאליסטים הוותיקים יותר באיסט-סייד חשבו שנוכחותו בקרבם היא זמנית. סברה היתה שמעט-מעט ייצמד לתנועה האמריקאית הכללית וירחיב את פעילותו לאזורים הלא-יהודיים. אך הוא לא עשה כן. יותר ויותר נמשך לונדון למעגל הפעילות הסוציאליסטית והאיגודים שבאיסט-סייד. הוא נשאר באיסט-סייד כי שם היו שירותיו נדרשים ושם היה לבו.

לונדון הוא אשר שירת יועץ משפטי לארבייטער רינג, מיסדר-האחנה הראדיקלית, ובזאת זכה לנאמנות ללא סטייה מצדו. ולונדון הוא שהוזמן להשתתף במועצה המשותפת של איגודי פועלי-ההלבשה באוגוסט 1908 שהתכנסה לדון בהכרזתה של שביתה כללית. בתוך לבטים של התפוררות ארגונית ומצוקה כספית התכנסו מנהיגי האיגודים באווירה של ייאוש גמור. העידוד שנתן להם לונדון היה לאגדה. כפרקליטם של עובדי-ההלבשה, ניצב בקיץ 1910 ליד ההגנה של "מרד ה-70,000". יחד עם יוליוס ה' כהן, שייצג את המעבידים, ועם המנהיג הקהילתי היהודי רב-ההשפעה, לואי מארשל, עיבד לונדון את פרטיו של "פרטיכל-השלום". בסתיו 1910 היה לונדון לא רק הגיבור הפופולארי של תנועת-העבודה היהודית אלא גם הנציג הנבון המוכן לשתף פעולה עם החרשתנים ועם הנציגים הנייטרליים של הקהילה היהודית על-מנת להביא יציבות וסדר לענף ההלבשה.²²

לונדון הפראגמאטי, נטול הדוגמות, מי שהיה עמית לכהן והילקוויט בימים הראשונים לפעילות הסוציאליסטית, בא בברית עם התנועות החיוניות באיסט-סייד. יכול היה לצפות לא רק לתמיכת הסוציאליסטים המשכילים אלא גם לתמיכתם של העשוקים ופשוטי-העם. בעת מערכת-הבחירות הביא פארווערפס את הראיון הבא עם חנווני אחד:

כאיש-עסקים אני אפעל ואצביע בעד מאיר לונדון. האינטרזים שלנו מחייבים זאת... הפוליטיקאים מוצצים את דמנו, דם הסוחרים... הסוחר ההגון זקוק למישהו שיעמוד לצדו, [מישהו] שהפוליטיקאים יפתחו ממנו... כאשר יבחר מאיר לונדון הוא לא יהיה חייב שום דבר לשום איש. כאזרח של האיסט-סייד יוכל להשיג הרבה. הוא ישחרר אותנו משוחד ושלמונים...
האיסט-סייד אין לו לא אבא ולא אמא, אין לו דובר... כאשר יבחר מאיר לונדון הוא יהיה הדובר של הרובע היהודי גם בושינגטון וגם בניו-יורק.²³

לאחר הבחירות של 1910 באה שורה של מכתבים-למערכת בניו-יורק אחוזינג קול בתגובה על מאמרו של לואיס בודין, "מילוקי בניו-יורק", ונתנה תוקף לשינוי בטאקטיקה. במילוקי היה הפרש של פחות מ-10 אחוזים בין מירב הקולות ומיזער

הקולות שהשיגו מועמדי הסוציאליסטים. במחוז הקונגרסאי התשיעי השיג לונדון יותר מכפליים מן הקולות שקיבל מועמד המפלגה למשרת המושל. לדברי בודין,

במערכת הבחירות של לונדון היתה פנייה אל המשפטים הקדומים הגזעיים והתת-גזעיים של הבוחרים. פנו אל היהודים-הרוסים מפני שהחבר לונדון היה גם הוא יהודי-רוסי.³⁴

אחד החברים בוועד הבחירות של לונדון השיב לאמור כי לונדון נבחר בשעתו להיות מועמד בגלל "הפופולאריות העצומה שלו אצל פועלי האיסט-סייד". אשר להאשמה בפנייה אל "משפטים קדומים גזעיים", כתב אותו עסקן,

נמנענו מלנצל זאת יותר למרות הפיתויים שבאו מצד האויב.³⁵

מכתבים אחרים העידו כי נעשה נסיון לדבר אל לבם של לא-סוציאליסטים. אורגנה ליגה של בעלי-מקצועות-חפשיים. הארבייטער רינג ואיגוד עובדי-ההלבשה הקימו ועדי-בחירות. התעמולה שפירסמו הוועדים האלה, הסביר אחד המכתבים, לא הציגה את הסוציאליזם כשאלה העומדת על הפרק. מערכת הבחירות הבליטה את אפיו של לונדון, ואת קלונו של גולדפוגל. כניסוחו של אחד הכותבים,

גימת-המפתח בתעמולת הבחירות היתה "התפצלו בעד לונדון" ובזאת באה הקריאה אל המשפטים הקדום הגזעי, באה הקריאה אל הלאומנות, ולמעשה באה הקריאה לכל דבר מחוץ להכרה המעמדית של הפועלים האלה.³⁶

היתה כאן הודאה גלויה כי נעשה נסיון נמרץ להשיג את הקולות של הסוחר הזעיר ושל איש המקצוע החפשי.

33.09 האחוזים מן הקולות שאסף לונדון עלו ב-11.86 אחוז על ההישג של הילקוויט ב-1908. מרובים היו ב-17.31 אחוז מן הקולות שקיבל הילקוויט באותו איזור בו היה מועמד של הסוציאליסטים בבחירות של 1910 לבית-הדין לעירעורים. להוציא את בחירתו של חבר-הקונגרס הסתכמו הקולות שהשיגו הסוציאליסטים ב-1908 במחוז הקונגרסאי התשיעי לשאר משרות עירוניות ומדינתיות ב-15.78 אחוז עד 15.12 אחוז. התבססות ושיפור צנוע הסתמנו בהישגי הבחירות של המפלגה. עליית כוחם של הסוציאליסטים לא מנעה את לונדון מלקבל כפליים מן הקולות שקיבלו שאר המועמדים של מפלגתו למשרות האחרות. מערכת הבחירות של לונדון וכוח-המשיכה של לונדון חרגו הרבה משורות חסידיהם הקבועים של הסוציאליסטים.³⁷

הדבר שאנשים כגון בודין והילקוויט ראו בו "אווירה ממאירה שנוצרה על-ידי הפנייה אל רגשות לאומיים או גזעיים... [ו]מעשים בלתי-סוציאליסטיים..." העיד בעצם שהמפלגה המקומית אכן הכירה בקיומם של "אינטרסים מיוחדים". הוויכוח הלוהט מלפני שנתיים חשף את עומק "הרגשות הלאומיים והגזעיים" האלה. החרדה לגורלם של אחים שנתרו במרחקים והשקידה על העברתם לאמריקה שקולים היו נגד יתר רגשי-הנאמנות. רגשות אלה, יחד עם המאמצים הנמשכים להגבלת ההגירה, חיזקו את קשרי-הנאמנות הקבוצתיים. תחת שיוקיע את המצב באיסט-סייד, נדרש הנציג של המחוז הקונגרסאי התשיעי להגן על השם הטוב של מחוזו ואזרחיו.

לונדון הסוציאליסט, המושרש באיסט-סייד, מילא אחר הדרישות האלו. כשנבחר מאיר לונדון לבסוף לקונגרס ב-1914, אמר בעצרת-הנצחון שלו:

אינני מקווה לעשות נפלאות כאשר אתפוס את מקומי בקונגרס. מקווה אני להביא לוושינגטון את דבר העם... רצוני להראות להם מהו האיסט-סייד של ניו-יורק ומהו היהודי של האיסט-סייד.³⁶

אכן רב-רושם היה פעלו של לונדון, שנבחר מחדש ב-1916 ונבחר בשלישית ב-1920. הצלחתו המדינית קשורה היתה, כמובן, בהופעתה של תנועת-העבודה היהודית ככוח ממדרגה ראשונה ברובע היהודי, אבל התפתחות זו חפפה את הנכונות החדשה להתחשב בגורם האתני היהודי. מנהיגי האיגודים שיתפו פעולה עם מנהיגי הקהילה היהודית לא רק בתיווך בשביתות. אחרי שפרצה מלחמת-העולם, למשל, עשו אגודה אחת עמיהם בהושטת סיוע מעבר-לים ובאירגון הקונגרס-היהודי-האמריקאי. בשנים האלו אימץ לו הארבייטער רינג מצע לביצור קיומה של תרבות אידיש. ב-1912 הוקמה סוף-סוף ההסתדרות הסוציאליסטית היהודית, ההסתדרות הסוציאליסטית הלשונית האחרונה לאירגון, למרות התנגדותם של ה"ותיקים" הקוסמופוליטיים. לונדון היה קשור קיומי לכל המאורעות האלה.³⁷

הערות

¹ א. הנדליון, העקורים (בוסטון, ליטל בראון, 1951).

² דיון מלא יותר בגורם האתני בעסקי-הפוליטיקה האמריקאיים ראה אצל ס. פ. היין, "אפשרויות חדשות להיסטוריה מדינית אמריקאית: הניתוח התברתי של החיים המדיניים", אצל ס. מ. ליפסט ור. הופשטאטר, עורכים, סוציולוגיה והיסטוריה: שיטות (ניו-יורק, ביזיק בוקס, 1968), ואצל ר. פ. סווינגה, "ניתוח מדיני אתנו-תרבותי: גישה חדשה למחקרים אתניים אמריקאיים", v, (אפריל 1971), Journal of American Studies, 79-59.

³ על הרקע של עסקי-הפוליטיקה האתניים היהודיים בניו-יורק העיר מ-1880 עד 1918 ראה אצל מ. רישין, העיר המוכתחת (קמברידג', הוצאת אוניברסיטת הארוורד, 1962), עמ' 35-221, וכן מ. דובופסקי, "הצלחת הסוציאליזם וכשלונו בניו-יורק העיר 1918-1900: תיקי-מחקר", Labor History, x, (סתיו, 1968), 75-361.

⁴ ניו-יורק טיימס, 19 באוקטובר 1908, ע' 2; ניו-יורק איזונינג קול, 13 באוקטובר 1908, ע' 6; מוריס הילקוויט, עלום פורחים מחיים שוקקים (ניו-יורק, מקמילן, 1934), 115-109; פארווערטס, 29 באוקטובר 1908, ע' 4.

⁵ א. כהן, בלעטער פון מיין לעבען, כרך ו (ניו-יורק, אגודת פארווערטס, 1928), עמ' 38-536, 43-542, 49-547; ניו-יורק טיימס, 26 באוקטובר 1908, ע' 3.

⁶ מ. הילקוויט, ר' למעלה, עמ' 115-109; ניו-יורק טיימס, 19 באוקטובר 1908, ע' 2; פארווערטס, 29 באוקטובר 1908, ע' 4.

⁷ צוקונפט, דצמבר 1908, ע' 768; פארווערטס, 4 בנובמבר 1908, ע' 1, 5 בנובמבר, ע' 1, 9 בנובמבר, ע' 4.

- 8 א. א. גורן, יהודי ניו־יורק והחיפוש אחר קהילה (ניו־יורק, הוצאת אוניברסיטת קולומביה, 1970), עמ' 21—17; מ. רישין, ר' למעלה, עמ' 75—51, 43—115; לאמעד שפירא, "אימיגרציע און לאנדסמאנשאפטען", די אידישע לאנדסמאנשאפטען פון ניו־יורק (י. ל. פרץ שרייבער פאראיין, ניו־יורק, 1938), עמ' 32—24.
- 9 ש. ניגער, "תרבות אידיש", העם היהודי: עבר והווה, כרך ד (ניו־יורק: ספרי־עור אנציקלופדיים יהודיים, 1955), עמ' 63—362.
- 10 ג'. האיים, זרים בארץ (ניו־ברונזוויק, הוצאת אוניברסיטת ראטג'ס, 1955), עמ' 29—128, 63—162; ספרי־השנה ליהודי אמריקה 1910—1909, עמ' 41—29. עשרים־וחמש הצעות־חוק להגבלת ההגירה הוגשו לבית־הנבחרים לבדו בין יולי 1907 לאוגוסט 1908 (ספרי־השנה ליהודי אמריקה 1909—1908, עמ' 76—74).
- 11 גורן, ר' למעלה, עמ' 37—25.
- 12 ניו־יורק איוונינג קול, 12 בספטמבר 1908, ע' 3.
- 13 3 בנובמבר 1908, ע' 4.
- 14 שם; ניו־יורק טיימס, 1 בינואר 1908, ע' 3, 2 בינואר, ע' 8, 5 בינואר, ע' 9, 11 בינואר, ע' 8; אמריקן היפרו, 25 בספטמבר 1908, ע' 493, 3 באפריל, ע' 552; היפרו סטאנדארד, 3 באפריל 1908, ע' 6.
- 15 ווארהייט, 3 בנובמבר 1908, ע' 4.
- 16 אמריקן היפרו, 8 בדצמבר 1905 ע' 73; ב. ג. ריצ'ארדס, "אמאל איז געווען א קהילה", צוקונפט, פברואר, 1945, ע' 83.
- 17 טאנעבלאט, 26 באוקטובר 1908, ע' 4. הילקוויט שיגה את שמו בשעתו מהילקוביץ.
- 18 שם, 2 בנובמבר 1908, ע' 4.
- 19 ניו־יורק איוונינג קול, 28 באוקטובר 1908, ע' 1; טאנעבלאט, 30 באוקטובר 1908, ע' 4, 1 בנובמבר, ע' 4.
- 20 טאנעבלאט, 1 בנובמבר 1908, ע' 4.
- 21 טאנעבלאט, 26 באוקטובר 1908, ע' 4. הילקוויט, שנולד בריגה, דיבר רוסית וגרמנית אך לא אידיש.
- 22 ד. שאנון, המפלגה הפוציאליסטית באמריקה (ניו־יורק, מקמילן, 1955), עמ' 48—47.
- 23 י. קיפניס, התנועה הפוציאליסטית האמריקאית 1897—1912 (ניו־יורק, הוצאת אוניברסיטת קולומביה, 1952), עמ' 206, 79—275.
- 24 ניו־יורק איוונינג קול, 12 בספטמבר 1908, ע' 3.
- 25 ווארהייט, 10 בדצמבר 1908, ע' 1, 13 בספטמבר, ע' 4, 22 באוקטובר, ע' 1, 29 באוקטובר, ע' 4.
- 26 פארוערטס, 23 באוקטובר 1908, ע' 4; ניו־יורק איוונינג קול, 22 באוקטובר 1908, ע' 2, 23 באוקטובר, ע' 4.
- 27 ה. רוגוף, אפוס מן האימפריה (ניו־יורק, ונגארד, 1930), ע' 57; יומן בית־הנבחרים, המושב הראשון של הקונגרס הניו־יורקי, ע' 541 (תרגום נאומו של גולדפוגל באידיש הופץ כקונטרס ברחבי האימפריה); י. מגידוף, אספקלריות האימפריה (ניו־יורק, הוצאת המחבר, 1923), עמ' 131—117; ניו־יורק טיימס, 6 בדצמבר 1905, ע' 6; אמריקן היפרו, 11 בספטמבר 1908, ע' 449.
- 28 צ'. א. ראסל, ידיים ריקות וחומות אכן (ניו־יורק, סקריבנר, 1933), ע' 206; פארוערטס, 12 בנובמבר 1908, ע' 4; ה. רוגוף, ר' למעלה, ע' 16.
- 29 א. גורבשטיין, "דיוקן של פוליטיקה אתנית", פירסומי האגודה להיסטוריה של יהודי אמריקה, (מארס 1961), ע' 228.
- 30 ניו־יורק טיימס, 3 בנובמבר 1908, ע' 1; מ. הילקוויט, ר' למעלה, ע' 116; ניו־יורק

- טיימס, 29 באוקטובר 1908, ע' 1; גורנשטיין, ר' למעלה, עמ' 231—229.
- ³² מ. אפשטיין, הפועלים היהודים בארה"ב, כרך א (ניו-יורק, הוועד היוזם של האיגוד המקצועי, 1950), ע' 398; כהן, ר' למעלה, כרך ד, ע' 544; פארווערטס, 3 באוקטובר 1910, ע' 1; גורן, ר' למעלה, עמ' 98—196; רישין, ר' למעלה, עמ' 52—250.
- ³³ פארווערטס, 20 באוקטובר 1910, ע' 1.
- ³⁴ 25 בנובמבר 1910, ע' 6.
- ³⁵ 29 בנובמבר 1910, ע' 6.
- ³⁶ 3 בדצמבר 1910, ע' 6; 6 בדצמבר, ע' 6; 7 בדצמבר, ע' 6.
- ³⁷ גורנשטיין, ר' למעלה, עמ' 225, 229—238.
- ³⁸ ניו-יורק טיימס, 9 בנובמבר 1914, ע' 14.
- ³⁹ גורן, ר' למעלה, עמ' 201—197, 17—215; א. יאנובסקי, היהודים וזכויות המיעוטים (ניו-יורק, הוצאת אוניברסיטת קולומביה, 1933), עמ' 72—171.

בנק ישראל אמריקה

לפתוח התעשייה בע"מ

נוסד בשנת 1956

ע"י בנק הפועלים ואמפל

המאזן ליום 31.12.1970 215.6 מיליון ל"י

הון המניות וקרנות 17.3 מיליון ל"י